

Dosarul nr. 2ra-424/23
2-22019281-01-2ra-20032023

Prima instanță: Judecătoria Edineț, sediul central (jud. E. Pșenița)
Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (jud. Iu. Grosu, A. Garbuz, A. Ciobanu)

DECIZIE

28 februarie 2024

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:
Președinte, judecător
Judecători

Stela Procopciuc
Oxana Parfeni
Ion Malanciuc
Diana Stănilă
Mariana Ursachi

examinând recursul declarat de Irina Pașa, reprezentată de avocatul Artur Lungu, în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Irina Pașa împotriva lui Andrei Pașa cu privire la încasarea cheltuielilor de asistență juridică, împotriva deciziei din 03 noiembrie 2022 a Curții de Apel Bălți, prin care a fost admisă cererea de apel declarată de Andrei Pașa, casată hotărârea din 10 mai 2022 a Judecătoria Edineț, sediul central și emisă o nouă hotărâre,

c o n s t a t ă :

La 07 februarie 2022, Irina Pașa, reprezentată de avocatul Artur Lungu a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Andrei Pașa cu privire la încasarea cheltuielilor de asistență juridică.

În motivarea acțiunii a invocat că, la data de 16 ianuarie 2017, reclamanta Irina Pașa și pârâtul Andrei Pașa, au încheiat căsătoria, eveniment trecut în Registrul de stare civilă al Primăriei s. Gordinești, r-nul Edineț, sub nr. 1.

La 16 septembrie 2020 prin hotărârea Judecătoria Edineț, sediul Briceni căsătoria a fost desfăcută, a fost încasată pensia de întreținere pentru fiica minoră - XXXXXX și a fost stabilit domiciliul ei la domiciliul mamei în s. XXXXXX.

În cadrul acestui proces judiciar reclamanta Irina Pașa a fost reprezentată de avocatul Lungu Artur, care a perfectat acțiunea de divorț, a depus-o la instanță, i-a reprezentat interesele la ședințele judiciare, a ridicat titlul executoriu cu privire la încasarea pensiei pentru întreținere și l-a depus la executorul judecătoresc pentru

executare. Toate aceste acțiuni au fost coordonate cu reclamanta Irina Pașa și au fost efectuate în urma semnării contractului de asistență juridică nr. 016/2020 din 15 aprilie 2020, în conformitate cu care a fost achitat onorariul de 6000 de lei.

Totodată, a comunicat despre faptul că, la momentul soluționării cauzei privind desfacerea căsătoriei, încasarea pensiei de întreținere și stabilirea domiciliului copilului minor la domiciliul mamei, n-au fost prezentate instanței contractul și chitanța de plată a onorariului, deoarece după intrarea hotărârii în vigoare urma să fie efectuată de către reprezentant și procedura de ridicare a titlului executoriu cu privire la încasarea pensiei de întreținere și investirea cu formulă executorie, împuterniciri acordate prin mandatul avocațial, eliberat în baza contractului de asistență juridică sus-numit. De aceea a înaintat prezenta acțiune, pe care o consideră întemeiată și legală, deoarece chitanța de plată a onorariului n-a fost prezentată instanței și nu a fost încasată prin hotărârea de divorț din 16 septembrie 2020 și respectiv, prin aceeași hotărâre, nu a fost respinsă încasarea acestei sume de 6000 de lei.

A considerat, că acțiunea privind încasarea cheltuielilor de asistență juridică este legală și întemeiată, deoarece, conform art. 94 din Codul de procedură civilă, părții care câștigă procesul i se restituie de către partea care pierde procesul cheltuielile legate de acel proces, inclusiv și cele de asistență juridică (art. 90 lit.i) din Codul de procedură Civilă). Or, acțiunea de desfacere a căsătoriei, stabilirea domiciliului copilului minor și încasarea pensiei de întreținere, care este o acțiune civilă cu mai multe cerințe legate între ele, a fost depusă de reprezentant, care a perfectat-o, a autentificat copiile actelor anexate la ea, a participat la ședințele de examinare a cauzei, care s-a soldat cu câștig de cauză și a investit-o cu formulă executorie la executorul judecătoresc, fapte ce se dovedesc prin acțiunea semnată, prin copiile autentificate, prin hotărârea judecătorească, care indică privitor la participarea la proces a avocatului-reprezentant și respectiv, prin cererea semnată și depusă la executorul judecătoresc, de investire a titlului executoriu cu formulă executorie.

În rezultatul celor expuse se constată executarea pe deplin a contractului de asistență juridică, fapt ce, constituie temei de compensare a cheltuielilor pentru asistență juridică în condițiile art. 96 din Codul de procedură civilă, deoarece ele au fost reale, necesare și rezonabile.

A solicitat încasarea de la Andrei Pașa în beneficiul Irinei Pașa cheltuielile de asistență juridică suportate în cadrul dosarului civil privind desfacerea căsătoriei în sumă de 6000 de lei.

Prin hotărârea din 10 mai 2022 a Judecătoriei Edineț, sediul central s-a admis acțiunea. S-a încasat de la Andrei Pașa în beneficiul Irinei Pașa cheltuielile de asistență juridică suportate la examinarea cauzei civile nr. 2-924/20 în sumă de 6 000 de lei. S-a încasat de la Andrei Pașa în beneficiul statului taxa de stat în mărime de 150 de lei.

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la data de 06 iunie 2022, Andrei Pașa a declarat apel împotriva hotărârii instanței de fond, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii primei instanțe cu restituirea cauzei spre rejudecare în prima instanță.

Prin decizia din 03 noiembrie 2021 a Curții de Apel Bălți, s-a admis apelul declarat de Andrei Pașa. S-a casat hotărârea din 10 mai 2022 a Judecătorei Edineț, sediul central și s-a emis o nouă hotărâre, prin care acțiunea a fost respinsă.

La data de 06 martie 2023, prin intermediul oficiului poștal, Irina Pașa, reprezentată de avocatul Artur Lungu, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând casarea acesteia, cu pronunțarea unei noi hotărâri de menținere a hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a indicat că instanța de apel la soluționarea cererii de apel a interpretat eronat legea, a pronunțat o hotărâre nemotivată și inechitabilă și a apreciat arbitrar probele existente la cauză.

Instanța de apel a concluzionat că chitanța de plată a onorariului trebuia depusă în original și nu în copie autenticată, însă nu a indicat conform cărei legi reclamanta trebuia să depună originalul înscrisului dat.

La 21 martie 2023, copia recursului a fost expediată în adresa lui Andrei Pașa, cu înștiințarea despre depunerea referinței.

Referință nu a fost depusă.

Prin încheierea din 21 iunie 2023 a Curții Supreme de Justiție, recursul depus de Irina Pașa, reprezentată de avocatul Artur Lungu a fost numit pentru examinare în complet de 5 judecători (f.d. 127).

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul considerat admisibil se examinează fără înștiințarea și audierea participanților la proces, cu excepția recursului în care se invocă întemeiat art.432 alin.(1) lit.b) și e). Completul poate decide și în alte cazuri invitarea participanților în ședință pentru a se pronunța cu privire la recursul considerat admisibil.

Conform art. XI alin. (1) și (3) din Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conexe reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, cu excepția art.IV, V pct.1–9 și 11–16 și art. VII, care vor intra în vigoare la 01 septembrie 2023.

Recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Din sensul normei de drept enunțate, urmează că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi. Respectiv, recursul declarat de Irina Pașa, reprezentată de avocatul Artur Lungu a fost depus până la data intrării în vigoare a Legii pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conexe reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, și va fi examinat în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Totodată, având în vedere că legea procedurală civilă, care impune obligații noi anulează sau reduce drepturile procedurale ale participanților la proces, limitează exercitarea unor drepturi ori stabilește sancțiuni procedurale noi sau suplimentare, nu are putere retroactivă recursul se va examina conform procedurii de judecare a

recursului în vigoare la data depunerii acestuia, deoarece după sensul său norma referitoare la temeiuri cuprinde și procedura, or, temeiurile nu pot fi separate de procedura de examinare și soluționare, ele fiind un tot întreg organic.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recursul declarat, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În conformitate cu art. 118 alin. (1), (3) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

În speță, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră soluția dată în prezentul litigiu drept una pripită, or, instanța de apel s-a expus în privința raționamentului respingerii acțiunii, fără a elucida următoarele aspecte.

Din materialele cauzei rezultă că Irina Pașa reprezentată de avocatul Artur Lungu, prin cererea de chemare în judecată, a solicitat încasarea din contul pârâtului Andrei Pașa a cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 6000 de lei suportate în cauza civilă cu privire la desfacerea căsătoriei.

Prima instanță, fiind investită cu examinarea cauzei în fond a ajuns la concluzia temeiniciei acțiunii, admitând-o cu încasarea de la Andrei Pașa în beneficiul Irinei Pașa a cheltuielilor de asistență juridică suportate la examinarea cauzei civile nr. 2-924/20 în sumă de 6000 de lei și în beneficiul statului taxa de stat în mărime de 150 de lei.

Judecând cauza în ordine de apel, instanța de apel a ajuns la concluzia admiterii apelului, casării hotărârii primei instanțe cu emiterea unei hotărâri noi de respingere a acțiunii.

Irina Pașa, reprezentată de avocatul Artur Lungu nefiind de acord cu concluziile expuse în decizia instanței de apel a declarat recurs solicitând casarea acesteia, cu menținerea hotărârii primei instanțe.

Instanța de apel cercetând probele care au fost anexate de către reprezentantul reclamantei a conchis că Irina Pașa nu a achitat onorariul avocatului ei. Nu este probat faptul că anume bonul de plată a onorariului avocatului în sumă de 6000 de lei este achitat anume pentru litigiul privind desfacerea căsătoriei.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că instanța de apel examinând cauza a constatat că Irina Pașa nu a respectat prevederile art. 138 alin. (4) din Codul de procedură civilă și nu a depus în original, sau în copie autenticată în modul stabilit de lege ordinul de încasare a numerarului în mărime de 600 de lei, achitate pentru serviciile de asistență juridică, care ar avea putere probantă în determinarea corectă a circumstanțelor invocate.

Din materialele cauzei și anume din încheierea Judecătorei Edineț din 10 februarie 2022 a fost comunicat reclamantei Irina Pașa și reprezentantului acesteia, avocatul Artur Lungu, despre necesitatea prezentării și anexării la materialele cauzei a copiei cauzei civile nr. 2-294/20, examinată de către Judecătoria Edineț, sediul Briceni, la data de 16 septembrie 2020, care ar conține copiile proceselor-verbale ale ședințelor de judecată, precum și întreaga informație referitor la activitatea apărătorului în cadrul examinării litigiului și copiile de pe aceste documente pentru pârât, acordându-i termen până la 18 februarie 2022, ora 09:00 (f.d. 29-30). Astfel, la fila dosarului 62 a fost anexată copia autenticată a bonului de plată seria QL nr. 473074 din 15 aprilie 2020 în sumă de 6000 de lei.

Prin încheierea din 14 martie 2022 a Judecătorei Edineț a fost fixat termenul pentru desfășurarea ședinței de pregătire a cauzei spre examinare pentru data de 10 mai 2022, ora 08:30, fiind totodată și stabilit termenul limită de prezentare a probelor până la 10 mai 2022.

În conformitate cu art. 138 alin. (4) din Codul de procedură civilă, înscrisul se depune în original sau în copie autenticată în modul stabilit de lege, indicându-se locul de aflare a originalului. Înscrisul se depune în original când, conform legii sau unui alt act normativ, circumstanțele cauzei trebuie confirmate numai cu documente în original și când, ca urmare a soluționării cauzei, înscrisul își pierde efectul juridic sau când copiile de pe documentul prezentat au cuprinsuri contradictorii, precum și în alte cazuri când instanța consideră necesară prezentarea originalului.

Reieșind din norma de drept procedural enunțată, instanța de recurs consideră că atât instanța de apel, cât și prima instanță nu au indicat reclamantului despre prezentarea bonului de plată a onorariului avocatului în original.

Mai mult, la materialele cauzei este anexat contractul de asistență juridică nr. 016/2020 din 15 aprilie 2020 încheiat între avocatul Artur Lungu și Irina Pașa pentru reprezentarea intereselor anume pe cauza civilă depusă de Irina Pașa împotriva lui Andrei Pașa privind desfacerea căsătoriei, determinarea domiciliului copilului minor și încasarea pensiei de întreținere, contract indicat și în bonul de plată seria QL nr. 473074 din 15 aprilie 2020 pentru asistența juridică în sumă de 6000 de lei (f.d.4,5, 110), însă instanța de apel eronat a reținut faptul că bonul de plată în sumă de 6000 de lei pentru asistența juridică nu este achitat pentru litigiul privind desfacerea căsătoriei.

Sub aspectul dat, este de menționat că, în instanța de recurs a fost prezentat înscris nou, care nu există la materialele dosarului în original, bonul de plată seria QL nr. 473074 din 15 aprilie 2020 în sumă de 6000 de lei pentru asistența juridică acordată (f.d. 110), nefiind solicitat și supus cercetării în ansamblu cu pretențiile invocate de către Irina Pașa, iar instanța de judecată superioară, Curtea Supremă de Justiție, este în

imposibilitate de a administra noi probe și a le da apreciere cuvenită, rezultând din prevederile art. 442 alin. (2) din Codul de procedură civilă.

Prin urmare, instanța de recurs consideră că doar după aprecierea originalului ordinului de plată și a rezonabilității cheltuielilor de judecată de către instanța de apel se va putea emite o hotărâre legală și întemeiată în cazul din speță.

În conformitate cu prevederile art. 442 alin. (2) din Codul de procedură civilă, în recurs nu pot fi administrate noi dovezi, cu excepția celor care dovedesc cheltuielile de judecată. Aprecierea probelor dată de prima instanță și de instanța de apel este obligatorie pentru instanța de recurs, cu excepția cazului când se invocă temeinic art.432 alin.(1) lit.e) sau când Curtea Supremă de Justiție examinează cauza după trimitere la rejudecare. La examinarea recursului într-o cauză care a fost trimisă anterior la rejudecare, prevederile art.372 alin.(1) se aplică în mod corespunzător.

Se accentuează că, dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, prezumă dreptul la o hotărâre și decizie motivată. Motivarea este o parte a hotărârii în care instanța judecătorească în mod obligatoriu își expune concluziile formulate în privința cauzei diferite spre soluționare.

Conform unei jurisprudențe constante degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se pronunța în hotărâri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și argumentelor invocate de către părți întru, respectiv, admiterea sau respingerea acestora (speța Garcia Ruiz contra Spaniei, hotărârea din 21 ianuarie 1999).

Se reține că, actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți (principiul nr. 6 al Recomandării nr. R (84)5 privind principiile de procedură civilă menite pentru ameliorarea funcționării justiției, adoptată la 28 februarie 1984 de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei).

Astfel, din considerentele menționate și deoarece eroarea judiciară în cauză nu poate fi corectată de către instanța de recurs, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de către Irina Pașa, reprezentată de avocatul Artur Lungu, de a casa integral decizia din 03 noiembrie 2022 a Curții de Apel Bălți și a trimite cauza spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza, să emită o decizie legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Irina Pașa, reprezentată de avocatul Artur Lungu.

Se casează integral decizia din 03 noiembrie 2022 a Curții de Apel Bălți, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Irina Pașa împotriva lui Andrei Pașa cu privire la încasarea cheltuielilor de asistență juridică, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Ion Malanciuc

Diana Stănilă

Mariana Ursachi